XXI amžius
Krikščioniškos minties, kultūros ir visuomenės laikraštis
Ind. 0153, 0154 ISSN 2029-1299

SŪDUVOS METAI 2022

Atidengtas monumentas Melno taikai atminti

SUDARGAS. Rugsėjo 30 dieną miestelyje vyko iškilmingas renginys, kuriame dalyvavo užsienio šalių ambasadoriai, Šakių rajono savivaldybės, visuomeninių ir nevyriausybinių organizacijų atstovai, kariškiai, Sudargo bendruomenė. Laisvės aikštėje atidengtas skulptoriaus Sauliaus Kriščiukaičio sukurtas monumentas prieš 600 metų pasirašytai Melno taikai atminti. Išsakyta daug padėkų šio monumento pastatymo iniciatoriams, rėmėjams.

Šv. Mišių aukai Sudargo Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje vadovauja Vilkaviškio vyskupijos generalvikaras mons. Gintautas Kuliešius

Mons. Gintautas Kuliešius skaito paminklo pašventinimo maldą

Šv. Mišios, raiteliai ir 600 sienų nepažeistų metų

Šv. Adalberto – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės riterių ordinas, Lietuvos bajorų kraštų susivienijimas kartu su kitomis istorinės atminties išsaugojimo veiklą vykdančiomis organizacijomis inicijavo reikšmingo Lietuvai istorinio įvykio – Melno taikos sutarties 600-ųjų metinių (1422–2022) įamžinimą – pastatė paminklą Sudarge. Minėjimas prasidėjo šv. Mišiomis Sudargo Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje, kurias aukojo katalikų ir evangelikų liuteronų kunigai, o koncelebracijai vadovavo Vilkaviškio

Po šv. Mišių Laisvės aikštėje Sudarge susirinkusius užsienio šalių ambasadorius ir ambasadų darbuotojus, Seimo narius, krašto apsaugos karius savanorius, šaulius, pasieniečius, iš visų Lietuvos kraštų atvykusius bajorų palikuonis renginio vedėjas Vilius Kaminskas kvietė sugiedoti „Tautišką giesmę“. O skambant legendinei Ūdrio arijai iš Vytauto Klovos operos „Pilėnai“, kurią atliko solistas, rajono meras Edgaras Pilypaitis, į aikštę iškilmingai raitomis ir karietomis atvyko „Vyčio rinktinės žygis 2022“ dalyviai.

Laisvės aikštėje stovi skulptoriaus S. Kriščiukaičio sukurtas monumentas prieš 600 metų pasirašytai Melno taikai atminti. Garbės sargyboje išsirikiavo Valstybinės sienos apsaugos tarnybos Pagėgių pasienio rinktinės Rociškių pasienio užkardos pasieniečiai (vadas Dainius Stepšys). Rikiuotėje su vėliavomis stovi Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės Šakių 405-osios kuopos šauliai (vadas Saulius Venckaitis), Tauragės 7-osios rinktinės Jurbarko P. Paulaičio 701-osios kuopos šauliai ir jaunieji šauliai, taip pat Krašto apsaugos savanorių pajėgų Šakių 205-osios pėstininkų kuopos kariai (vadas kapitonas Marius Pavliukevičius).

Garbūs svečiai: Šv. Adalberto – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės riterių ordino vadovas Artūras Giedraitis, Šakių rajono meras E. Pilypaitis, Kauno apskrities bajorų draugijos vadovė Kristina Giedraitienė, asociacijos Lietuvos bajorų kraštų susivienijimas vadovas Egidijus Matulevičius, skulptorius S. Kriščiukaitis, Pasaulio lietuvių centro vadovas Valdas Kubilius, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kilmingųjų palikuonių bendrijos vadovas Danielius Vervečka, Sudargo bendruomenės centro pirmininkė Alberta Natalija Dragūnaitienė, Sudargo seniūnė Rita Grigaitienė perkirpo simbolinę juostelę ir atidengė monumentą.

Paminklo pašventinimo ceremonijai kviečiami Vilkaviškio vyskupijos generalvikaras mons. Gintautas Kuliešius, Sudargo ir Kaimelio parapijų klebonas kun. Zenonas Stepanauskas, Lietuvos Evangelikų Liuteronų Bažnyčios kunigas Juozas Mišeikis, Kretingos klebonas kun. Paulius Saulius Bytautas OFM.

„Melno taika per laiką yra gavusi „Amžinosios taikos“ vardą. „Amžinosios taikos“ trukdavo neilgai, ta amžinybė kažkaip išnykdavo. Manau, kad šie šeši šimtai – taikos, gebėjimų tų sienų nepažeisti metai – tai yra daug. Šis paminklas su skydais, kalaviju, kurie yra tiesiog padėti greta, mums sako, kad sienos, kurių neperžengia, jos išlieka ilgai. Linkiu, kad Viešpats palaimintų kiekvieną iš mūsų. Kad tai, ką mes darome, darytume dėl Dievo garbės, savo tėvynei ir artimui, kuris yra šalia“, – kalbėjo prieš paminklo pašventinimą evangelikų ir liuteronų kun. J. Mišeikis.

Ant monumento jaunieji šauliai iš Kudirkos Naumiesčio bei Jurbarko padėjo ąžuolų vainiką, o Krašto apsaugos savanorių pajėgų Šakių 205-osios pėstininkų kuopos karių paleistos salvės skirtos ir Sudargo kraštui.

Monumento simbolių reikšmė

Šio paminklo statybos iniciatorių ir vykdytojų vardu kalbėjęs Šv. Adalberto – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės riterių ordino vadovas

Paminklo skulptorius Saulius Kriščiukaitis

A. Giedraitis akcentavo, kad, jo nuomone, verta statyti kuo daugiau atminimo ženklų.

„Tenka girdėti pasakymų, kad galbūt nereikia statyti daug atminimo ženklų, paminklų. Kad seni įvykiai įvyko, žiūrėkime į priekį. Tam aš nepritariu. Manau, verta statyti kuo daugiau atminimų ženklų, paminklų – tai yra bylojantys monumentai apie mūsų praeitį, tai yra vieta, kur ypač jaunimas fiziškai gali prisiliesti prie mūsų valstybės istorijos, – kalbėjo A. Giedraitis. – Kodėl Sudarge atsirado šis paminklas? Viena vertus, tai yra nuostabi, gilią senovę menanti vietovė su nuostabiais piliakalniais į mūsų senelį Nemuną. Kita vertus – Sudargas yra sienos atkarpos tarp Vištyčio ir Nemuno ties Smalininkais paskutinis pirmojo matavimo taškas, visai netoli čia, nepilni trys kilometrai. Manau, tai yra tinkama vieta paženklinti šitą istorinį tašką, kuris nekinta jau 600 metų.“

A. Giedraitis pasidžiaugė, kad jų iškelta iniciatyva sulaukė didžiulio palaikymo tarp istorinę atmintį puoselėjančių organizacijų, padėkojo

Seimo narys, istorikas Valdas Rakutis priminė Melno sutarties reikšmę

Vido VENSLOVAIČIO nuotraukos

ir Šakių rajono merui E. Pilypaičiui už idėjos palaikymą bei Sudargo seniūnei R. Grigaitienei ir jos komandai. Asociacijos Kauno apskrities bajorų draugijos vadovė K. Giedraitienė rėmėjams ir renginio partneriams įteikė vardines padėkas bei atminimo dovanas.

Skulptoriaus S. Kriščiukaičio sukurtą monumentą sudaro laiptai, įskilusi gotikinė arka, kalavijas ir skydai su Vyčiu bei Kryžiumi.

„Vertikalės simbolizuoja dvi didžiules priešpriešines jėgas, susidūrusias ir priėjusias vieną tašką – taiką. Viduryje esanti gotikinė arka atspindi tą laikmetį. Laiptai – žingsniai į politinį susitarimą. Skydai jau padėti po visų mūšių, jie atspindi dvi šalis – Lietuvių ir kryžiuočių pusę. Kalavijas – jau po visų kovų atremtas, ramybės būsenoje ir tikimasi, kad daugiau mūšių nebebus ir ateis didysis taikos laikotarpis“, – monumento reikšmę apibūdino jo autorius.

Dalyvavo daug svečių

Šventę savo apsilankymu pagerbė Jungtinės Karalystės ambasadorius Brajanas Olėjus (Brian Olley), Danijos Karalystės ambasadorius Hansas Braskas (Hans Brask), Italijos ambasadoriaus pavaduotoja Alice Barberis, Estijos ambasadorės pavaduotoja Maris Tippo, Lenkijos ambasados patarėja Ana Kozlovska-Slupek (Anna Kozłowska-Słupek) Rumunijos ambasados konsulinio skyriaus vadovas Radu Mihai Serbanesku. Svečius į šventę atsivežė Seimo narys Giedrius Surplys.

„Džiaugiuosi, kad šiandien, šią saulėtą dieną mes galime parodyti Šakių kraštą Lietuvoje dirbantiems ambasadoriams, nes tikrai didžiuotis yra kuo. O pamatęs šiandien čia jus visus: jaunimą, dvasininkus, visą gražią bendruomenę, matau gyvas širdis, kurios, manau, jeigu prireiktų, čiuptų šitą kalaviją ir dar kartą, ir dar kartą – apgintų mūsų žemę. Didžiuokitės tuo, kas esate. Nes jūs būdami pakraštyje, demonstruojate, kas yra tas stiprus, nepalaužiamas lietuvis, Vakarų civilizacijos sargyboje“, – kalbėjo G. Surplys.

Sveikinimo žodžius tarė ir Seimo narė Irena Haase. Ji sakė: „Labai džiaugiuosi, kad šiuos, 2022-uosius metus, kuriuos šalyje minime kaip Sūduvos metus, vainikuoja Sudarge, Laisvės aikštėje iškilusio paminklo atidengimas. Melno sutartis, visiems laikams sugražinusi Sūduvos kraštą į didingą Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės šeimą, tapo lemtinga mums, Užnemunės gyventojams.

(nukelta į 4 p.)

ji atitinka vakarų mados, vaizduojamas dvylikos mėnesių žmogaus darbų ciklas, naudojami mitologiniai motyvai, remiamasi Ovidijaus „Metamorfozių“ siužetais“, – komentavo pilies išskirtinumą A. Matulaitis.

Lankytojai turėtų atkreipti dėmesį ir į pilies grindų plyteles. Pasak pašnekovo, kai kurios iš jų ypatingai retos formos, daugiau tokių nėra nei Lietuvoje, nei Lenkijoje. Panašių galima aptikti tik Vengrijoje, Rumunijoje. Koks kelias jas atvedė į Siesikus – dabar jau sunku pasakyti. Plytelės originaliai dekoruotos štampuku.

„Tas dekoravimas būdingas VIII amžiaus frankų karalystės dirbiniams. Gal per Skandinaviją, per vikingus, vėliau ir kuršius jos pasiekė Siesikus. Siužetas, vertas istorinio romano“, – siūlo idėją istorinių roma-

Unikali Siesikų pilis stūkso pietiniame Siesikų ežero krante

„Iššūkiu tapo užduotis rasti, kas apsiimtų rankomis pagaminti kelių skirtingų tipų plyteles beveik 500 kv. metrų ploto grindims. Nelabai kas nori imtis tokio darbo“, – pasakojo A. Matulaitis.

Pilies tvarkybos darbai finansuojami Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo 2021–2023 metais programos ir valdytojo lėšomis.

Pabaigus suplanuotus tvarkybos darbus, pilyje ir toliau veiks muziejus, kurio pagrindinis eksponatas bus pati pilis – jos istorija, tapyba. Praeitis atgis vizualizacijų dėka, vyks edukaciniai, kultūros renginiai

Ukmergės rajonas
Audrio MATULAIČIO
ir Dainiaus VYTO nuotraukos

Atidengtas...

(atkelta iš 3 p.)

Per šiuos šešis amžius Sūduva tapo svarbia Lietuvai kalbos, kultūros ir tautinės tapatybės citadele, turėjusia reikšmingos įtakos tautiniam atgimimui ir valstybingumo formavimuisi“, – kalbėjo Seimo narė.

Seimo narys, istorikas Valdas Rakutis priminė Melno sutarties reikšmę. Anot jo, Melno taikos sutartimi nustatytos sienos riba nuo Vištyčio ežero iki Nemuno upės ties Sudargu yra nepakitusi nuo 1422-ųjų – tai unikalus atvejis visos Europos istorijoje.

„Galvojama, kad Melno taika įtvirtino Žalgirio mūšio pasekmes. Bet iš tikrųjų šita Melno taika pabaigė karus su kryžiuočiais. Šie karai truko daugiau nei du šimtus metų. Šitos taikos metu ne tik patvirtinta siena, kryžiuočiai atidavė visus savo dokumentus, pagrindžiančius teisę į Lietuvą, atidavė senus aktus. Tai buvo atsisakymas amžinai pretenzijų į šias žemes, – aiškino V. Rakutis. – Kokios yra pasekmės ir reikšmės šitos sienos? Po 1422-ųjų metų Lietuva su Vokietija nekariavo. Mes turėjom stabilią sieną ir didžiulę pagarbą žmonių tarpe: per sieną vyko judėjimas, lietuviai judėjo į Prūsiją, kurioje uždarbiavo, iš Prūsijos ėjo gyventojai čia į aplinkui esančius kaimus. Šis procesas pagimdė pagrindą vokiečių ir lietuvių tarpusavio pagarbai, kuri ir šiandien atsispindi mūsų saugumo politikoje vienu kertiniu akmeniu.“

Trauks turistus

Žygio „Vyčio rinktinės žygis 2022“ dalyviai raitomis žirgais ir karietomis dvi dienas keliavo kairiuoju Nemuno krantu nuo Kriūkų iki Sudargo – beveik 70 kilometrų, tarp žygio dalyvių bene vienintelė sūduvė liepalotiškė Rūta Bučinskaitė, patikslino, kad keliavo du vežimai ir devyni raiteliai, bei pasidžiaugė itin maloniu žmonių sutikimu.

„Prisijungiu prie jau pasakytų žodžių, kad reikalingi paminklai, renginiai, kalbos, istorijos įamžinimas. Žygio metu aplankėme Kriūkų, Kidulių, Gelgaudiškio, Sudargo bendruomenes. Tikimės, kad paliko kažkokį gyvą įspūdį ar mintį. Mes gyvieji Vyčiai...“ – kalbėjo žygio organizatorius Lietuvos kariuomenės karininkas majoras Donatas Mazurkevičius.

Karaliaučiaus lietuvių bendruomenės pirmininkas Sigitas Šamborskis sakė, kad džiugu čia būti, tai esanti širdies atgaiva po visų tų negandų, kurios vyksta vos už poros kilometrų.

Kad ženklas, skirtas vienam iš lemtingų Lietuvos istorijos įvykių, iškilo Sudarge pasidžiaugė ir Šakių rajono meras E. Pilypaitis, įteikdamas savivaldybės padėkas monumento pastatymo iniciatoriams: Šv. Adalberto – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės riterių ordino vadovui A. Giedraičiui, jo sutuoktinei – Kauno apskrities bajorų draugijos vadovei K. Giedraitienei, skulptoriui S. Kriščiukaičiui.

„Viliuosi, kad šis ženklas stovės ilgiau, negu stovi nepakitusi Melno taika nužymėta siena. Šiandien aš noriu visus kviesti į demokratijos sargybą. Nes tik demokratijoj yra sąlygos žmonėms, nepaisant jų rasės, tautybės – gyventi santarvėje ir taikoje. Tegul šis, postamente durklu žemyn pastatytas kardas, niekada nepakyla“, – linkėjo E. Pilypaitis.

O Sudargo seniūnė R. Grigaitienė, vylėsi kad naujasis ženklas dar labiau trauks turistus į Sudargą.

Šakių rajonas